

KJAK

Sjálvandi skulu borgarstjórar eisini sita á Løgtingi

Jóhan Christiansen
borgarstjóri

Eg haldi tað var áhugavert at hoyra Anniku Olsen, landsstýriskvinnuna í kommunumálum, ella kommunumálaráðharran, boða frá, at hon nú fer at leggja uppskot fyri Løgtingið, sum fer at gera tað ómøguligt hjá borgarstjórum at sita í Løgtinginum, samstundis sum teir eru borgarstjórar. Grundgevingarnar vóru ymiskar, men felags fyri tær er, at tær vóru sera grunnar, uttan eg skal koma nærri inn á tað her og nú. Men fyrst vil eg rætta kommunuráðharran og vísa á, at tað eru 30 kommunur í Føroyum, og ikki 31, sum hon segði í Degi og Viku í gjár. Haldi at hendan óvitanin um kommunurnar avdúkar ikki so lítið um hugburð til kommunurnar, frá Anniku Olsen.

Síðani vil eg gera lesaran varhugan við, at undirritaði er í lýtuni borgarstjóri fyri Eysturkommunu, og eg havi bjóðað meg fram til komandi løgtingsval. Eg havi ikki tikið endaliga støðu til, um eg frásigi mær boargastjórarsessin, skuldi tað hent seg, at eg bleiv valdur inn á Løgting. Sannlíkt fari eg ikki at gera tað. Tí eg meti tað vera væl møguligt at røkja bæði størvini, eins og nógvir borgarstjórar undan mær hava gjørt við stórum hegni. Eg haldi eisini nevniliga,

at borgarstjórastarvið og ein løgtingsseksur passa sera væl saman. Nógv betur enn t.d. eitt læknastarv og løgtingsseksur, ella ein privatur stjórassur og ein løgtingsseksur, ella kanska ein reiðari og løgtingsseksur. Tað er stórus munur á, um t.d. ein reiðari situr á Løgtingi og viðger fiskivinnupolitikk, og tá ein borgarstjóri situr á Løgtingi og viðgerð kommunupolitikk.

Ein borgarstjóri hevur nógv betri móguleikar at tilrættisleggja sín arbeiðsdag, enn nógvir aðrir starvsbólkar í samfelagnum. Samstundis, sum allir borgarstjórar hava ein varaborgarstjóra, sum kann traðka til, tá borgarstjóranum berst frá.

Løgtingið hevur í miðal 100 fundir um árið. Tað eru tingfundir og nevndarfundir tilsaman. (hagtøl á www.logting.fo) Harav er mangan fleiri fundir sama dag, so talan er í veruleikanum um færri dagar enn tað.

Eg haldi, vit skulu kallað ein “spaka fyri ein spaka”. Trupulleikin kann ikki vera arbeiðsbyrðan, tá nógvir løgtingslimir hava annað arbeiði eisini. Útsagnirnar frá Anniku eru bert populistiskar, nú lønin hjá borgarstjórum á tingi hava verið viðgjørðar í fjølmiðlunum.

Ein borgarstjóri á tingi fær góða løn, tað er ongin loyna, uttan eg skal koma nærri inn á tað her. Men vit kunna seta spurnartekin við, um tað er rímuligt, at ein borgarstjóri í einari av størri kommununum,

sum eisini situr á tingi, næstan, og bert næstan, fær somum løn sum t.d. stjórin á Posta, ella væl lægri løn enn stjórin í Atlantic Airways. Helst eru aðrar almennar lønir (fastar + nevndarlønir) eisini væl hægri enn hvat ein borgarstjóri á tingi fær.

Ein borgarstjóri á tingi hevur tvey sera ábyrgdarfull fólkavald størv, sum væl kunna røkjast samstundis, hava royndirnar víst.

Um tað er vert eina góða løn, haldi eg skal vera upp til veljaran at avgera, tá val er antil til Løgtingið, ella kommunuval. Alt annað er ein háðan móti fólkaraðinum.

Kommunurnar eru seinastu skansanir í Føroyum

Vit hava upplivað eina miðvísa sentralisering í Føroyum tey seinastu árin, síðani Føroyar blivu lagdar í eitt valdømi. Og serstakuliga nú ta seinastu tíðina.

Útjaðarin í Føroyum verður spakuliga avtoftaður og miðsavnaður í Tórshavn. Vit síggja, at milliardir vera nýttar í Tórshavn til íløgur, meðan lítið og onki verður gjørt úti runt um í landinum, um tað ikki høvdu verið kommunurnar, sum antil strongja á landsmyndugleikanar, ella gera íløgurnar sjálvar.

Tað hevur eisini eydnast til eitt vist, og er tað heilt víst ein av orsøkunum til, at Annika Olsen nú vil hava borgarstjóranar tveittar út úr Løgtinginum. Kommunurnar

og borgarstjóranir sum heild, eru við til at bremsa miðsavningini av Føroyum. Tað er gott eftir mínum tykki.

Vit flyta okkum við skjótari ferð til eitt land, sum líkist m.a. Danmark, har alt verður miðsavnað rundanum Fólkingið. Tað er nú ikki so undarligt og sjálsamt fyri okkum her í Føroyum. Men hendan gongdin er ikki góð fyri Føroyar, eftir mínum tykki.

Eg fekk sendandi eina grein nú ein dagin (hon er at finna á <http://www.business.dk/global/saadan-er-danmark-set-fra-schweiz>), sum er sera áhugaverd, og lýsir sera væl munin á einum landi, har man hevur sentraliserað alla tænarstur, og einum har man desentraliserar tænarsturnar.

Í hesari grein vera Danmark og Sveis samanborðin á fleir økjum, sum vit vanligu siga eru grundarlagið undir einum vælferðarsamfelag. So sum, heilsa, útbúgving, kostnað, tænaustøði, lógarbrotum v.m. Felags fyri niðurstøðuna er, at Sveis klárar seg betri enn Danmark í øllum viðurskiiftunum.

Grundleggjandi er munurin millum Danmark og Sveis tann, at har man í Sveis hevur lagt seg eftir einari desentralisering og beinleiðis fólkaraði, hevur Danmark lagt seg eftir einari sentralisering. Og okkum líkt, so avrita vit sjálvandi tað, sum man ger í Danmark. Utan at seta spurnartekin við tað.

Í Sveis hevur man lagt seg eftir at útveita so nógvar tænastr til nærumhvørvið, sum møguligt. Í Danmark og Føroyum, so eru tendensinir teir øvugtu. Sjálvt um vælferðatænastr í Danmark og Føroyum á pappírnum eru lagdar út til m.a. kommunurnar at umsita, so vera tær meir og meir sentralstýrðar av landsmyndugleikunum. Við lóg og kunngerðum her í Føroyum leggur man útreiðslurnar út til kommunurnar, men man vil ikki sleppa avgerðarættinum og sentralstýrðingini.

Í Stuttum, so er tað heilsubetri, tryggari, bíligari, tú fært betri tænastr og betri útbúgvingar o.s.fr. í Sveis, enn tú fært í Danmark. Hvi leggja vit okkum so ikki eftir at gera sum í Sveis, er ein nærliggjandi spurningur at seta sær. Kanska tí, tá alt kemur til alt, so snýr tað seg um makt og ikki fólkaraði. Og tað er tað vit uppliva í dag.

So fyri at taka saman um, so eru kommunurnar seinastu skansanir í Føroyum, sum kunna tryggja eina fjøltáttaðar Føroyar, har vælferðartænastrnar eru í hásæti.

At tveita borgarstjóranar út úr Løgtinginum, eins og Annika Olsen ætlar, er ein populistisk útsøgn, og bert fyri at gera tað lættari at miðsavna alt í Føroyum í Tórshavn. Tað er ikki ein gongd leið.

Nýtt um borgaraløn

Zakarias Wang

Tað er ikki bert í Føroyum, at talan er um fátækkraváðal! Men summa staðni verður nakað gjørt við málið.

Í Sveis verður fólkkaatkvøða næsta ár um borgaraløn. Talan er um eitt “Volksinitiativ”, eitt uppskot frá einum tvørpolitiskum bólki, sum hevur fingið nóg nógvar borgarar at skriva undir uppá, at uppskotið skal fara til fólkkaatkvøðu. Verða fleiri atkvøður fyri enn ímóti, er uppskotið samtykt og verður sett í verk. So fer hvør

borgari í Sveis at fáa 3.000 sveisarafrankar ella umleið 15.000 krónur um mánan.

Nú hevur stjórnin kannað uppskotið, og hon ræður veljarunum frá at taka undir við tí. Serliga verður víst á tær figgjarligu avleiðingarnar. Vanliga fylgja veljararnir teimum ráðum, stjórnin gevur. Tí er væntandi, at uppskotið fellur. Heilt vist er hetta tó ikki. Vit hava dømi um stór og týðningarmikil mál, har veljararnir hava atkvøtt øðrvísi enn stjórnin ráddi til. Eitt nú fell uppskotið um ein samstarvsáttmála við ES herfyri, hóast stjórnin av øllum alvi virkaði fyri at fáa hann samtyktan. Meirilutin

ímóti var pinkulítil, men hann var har, og stjórnin noyddist at virka fyri tí, sum fólkið hevði samtykt.

Hvussu leikur fer í Sveis næsta ár er tí óvist, men henda komandi fólkkaatkvøða hevur fingið spurningin um borgaraløn á dagsskrá víða hvar.

Men at málið skuldi koma upp í einum av Norðurlondunum er tó undrunarvert. Og at tað av øllum londum skuldi vera Finnland, sum gekk á odda, er enn løgnari.

Tað sum har er hent, er at á síðsta vali gjørdist Miðflokkurin størstur, og eitt av tí, hann fór til val uppá, var borgararløn. Nú er sjálvandi ikki vist, at tað eydnast

flokkinum at seta hetta í verk, tí nógvir aðrir flokkar eru lítið fyri hesum uppskoti. Tað er tó vert at hava í huga, at meiningarkanningar vísa, at 79% av finnum halda, at hetta er eitt gott uppskot.

At hetta yvirhøvur ber til at seta í verk, kundi tann veruleiki bent á, at niggju av heimsins fremstu nationaløkonomum taka undir við hesum. Serliga vigar tað tungt, at tann konservativi nationaløkonomurin Milton Friedman hevur sagt, at snøggasta loysnin er at útgjalda borgaraløn gjøgnum skattaskipanina.

Ongastaðni í heiminum hava vit eina so væl virkandi skattaskipan

sum í Føroyum. Reint tekniskt hevði tað tí ongastaðni ligið so væl fyri at sett borgaraløn í verk sum hjá okkum. Skipanin fær tá boð um at útgjalda til hvønn borgara ta upphædd, sum neyðug er at hava fyri at liva við sparsemi.

Hvørt hetta verður gjørt, er ein spurningur um raðfestingar og politiskan vilja. Er viljin nóg sterkur, so kann uppskotið sambært Friedman og øðrum góðum monnum setast í verk.

